

Communen selv gjennem Reglementer; det andet Moment, som det undrer mig, at han har overseet, det er, at ved enhver saadan Reform paaligger en væsentlig Deel af Indbringelsen i Livet af selve Reformen vedkommende Minister. Han har ikke med et Ord talt om, at selvsølgelig Justitsministeren og Indenrigsministeren maatte have et meget væsentligt og meget vigtigt Hverv at udføre, og naturligviis maatte deres Instructioner i mange Henseender bøde paa de Vanskeligheder, som Overgangen nødvendigviis maatte medføre. Der er, naar man vil reformere et Forhold som Communalvæsenet, i mine Tanker en Vei, som i sig selv tiltaler mig meest, men som jeg imidlertid ikke har hovet at slaae ind paa, og det er den, at etablere Kommunen og derefter opfordre den til efterhaanden at udvikle sig igjennem selvgivne Love, som Staten stikrede sig en behørig Indskydelse paa og Prøvelse af. Det er anerkjendt, navnlig i Theorien, at den, som vil virkelig communal Frihed, maa huske paa og aldrig glemme, at Formodningen altid maa være for, at Communerne tilkommer en uopvirket Rettighed, at Staten i Reglen aldrig maa med Hensyn til Forvaltningen gribe ind, hvor Communerne kunne udføre Forvaltningsopgaven. Jeg er ikke gaaet den Vei netop efter meget sagkyndige og lovdannede Benneres Raad, fordi jeg har villet — og her kommer jeg til en anden Hovederindring fra den ærede Rigsdagsmand — knytte mig til det Bestaaende. Udgangspunktet for Overgangsperioden er antydet i den Bestemmelse, som den ærede Rigsdagsmand netop har dolet over, nemlig i Udtrykkene i § 16: „Communalraadet indtræder i de nuværende Communalbestyrerelsers Rettigheder og Forpligtelser“; der knytter Forslaget sig naturligt til det Bestaaende; der høves noget Postibat at gaae ud fra. De følgende §§ indeholde Udviklingen deraf. Men“, siger den ærede Rigsdagsmand, „det vil give en uendelig og uoploselig Mængde Forviklinger mellem Statsembedsmændene og Communeembedsmændene“; ja, jeg vil tilskaae, det vil give Forviklinger, men jeg vil soie til, at Forviklinger kunne ikke undgaaes. Hvorvidt disse Forviklinger let ville kunne overvindes, vil afhænge af, hvorvidt Ministeriet, og navnlig

vedkommende Indenrigsminister og Justitsminister, ville med Kjærlighed, Nidkærhed og Kraft virke for Udviklingen. Den ærede Rigsdagsmand har ikke kunnet vide, hvad det var for „fælles communale Anliggender“, som Talen var om med Hensyn til Landskredsens Communer, men jeg vil spørge, skulde man — og jeg vil holde mig til Jylland, som han citerede — ikke kunde tænke sig, at Jylland, ordnet og samlet i een Provinds, netop vilde vinde Kraft og Indsigt til f. Ex. at tilveiebringe Jernbaner og Communicationsmidler, som ikke ere tilstede o. s. v., og er det ikke klart, at enhver af disse og mange flere netop ere af disse „fælles communale Anliggender.“ Det blev igaar af en anden æret Rigsdagsmand fra Kjøbenhavn anført, at Folkelivet hos os ikke var kommet til den Modenhed, at man kunde betroe Borgerne en Magt, som den foreslaaede, uden Tilsyn af Staten. Jeg maa tilskaae, at jeg troer, at det er at gjøre Folket Uret; jeg troer, at det er dobbelt paafaldende, at det er kommet frem her i denne Sal, kommet frem, efterat man dog skulde have haabet, at de senere Mars Erfaring deels havde lært det Ubegrundede og Ufornuftige i alle disse ubetimelige Grindringer, men isærdeleshed efterat Mæret 1848 burde have lært os, hvilken Sindighed, hvilken Fornuft der virkelig boer i Folket. Giv Gud, at Folkets Ledere kunde maale sig med det egentlige Folk, og jeg vilde ikke frygte for at betroe Folket meget større Sager. Den samme ærede Rigsdagsmand har i meget stærke Udtryk dolet over, at Landshøvdingen skulde overtage Regjeringsforretninger og navnlig Overøvrighedens Forretninger; men han har derved overseet, at det ikke er en Tvang, som paaligger Staten, at overdrage enten ham eller Communesfogeden Statsanliggenders Røgt, men det er kun en facultativ Bemyndigelse. Jeg troer iøvrigt ikke, at Staten har været saa udmærket betjent i de forbigangne Tider, at vi skulde just frygte meget for at antage, at den vilde finde sig ligesaa vel betjent ved de communale Embedsmænd. Med Hensyn til de Grindringer, som igaar bleve anførte om det formodentligt Farefulde for det monarkiske Princip i det gjorte Forslag, skal jeg Intet anføre; jeg kan i den Henseende